

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Oborožujmo se!

Vemo, da je v gospodarstvu težka kriza. Ne samo pri nas, po vsem svetu se z njo ukvarjajo. Ne bomo brskali veliko po vzrokih te krize, ker vemo, da velik, zelo velik del te krize leži v brezmejnem kapitalističnem izkoriščanju in v neizprosnem medsebojnem boju. Gospodarstvo ni postavljeno na stebre pravičnosti in medsebojne solidarnosti. Povsod vlada duh brezobzirnosti tako v življenju med narodi kakor v življenju med posameznimi sloji in razredi v narodu. Povojna pohlepnost po hitrem obogatitju in po hitri izrabi zmedenih prilik je gospodarsko udejstvovanje kar na slepo napihovala, ne da bi kdo pomislil, kdaj bo meh počil. Vsakdo, tudi ako drugače ni bil prav za nobeno rabo, je čutil v sebi poklic trgovca ali velefabrikanta, in verižilo se je v našem in svetovnem gospodarstvu na dolgo in široko. Seveda more tak vesel dirindaj trajati le en čas, pozneje pa nastopijo reakcije in tudi kapitalistično gospodarsko življenje zahteva trezine in usmerjene boje. Turi, ki so na našem gospodarskem telesu zrastle, so dozoreli in sedaj so se predrli. To pa povzroča vročino. Do tega je moralo priti in zdi se nam čisto naravno, da smo tam, kjer smo.

Delavstvo te krize gotovo ni zakrivilo, tudi malo ne. Morda je bilo delavstvo edini faktor, ki je po vojni ostal najsolidnejši in katerega ni omamila povojna površnost. Komaj se je delavec v civilno obleko preoblekel, že je tekel na delo in je delal vestno in pošteno. Le razni politični verižniki, ki so mislili delavstvo po komunističnih lestvah pripeljati v nebeško kraljestvo, so za en kratek čas delavstvo zapeljali na stranpota, kar pa tudi ni imelo globokejšega vpliva na gospodarski razvoj. Nasprotno: komunistična zabloda delavstva je dala gospodarstvu povod in priliko, da se je hitreje otrslo raznih socialnih zahtev in uveljavljalo le bolj svoje koristi. Dasi delavstvo na krizi ne nosi prav nobene krivde, je vendar kot trezen del naroda pripravljeno, da tudi s svojim delom in prispevanjem blaži krizo in pomaga voz iz blata potegniti. Toda odločno pa je proti temu, da bi vso težo krize nosilo samo ali nosilo znatnejši del. Danes pa hoče to tako biti.

Kriza je za kapitalistične izkoriščevalce in socialno-kulturno zaostale ljudi dobrodošel povod, da dajo duška svojim reakcionarnim težnjam. Pri nas tako rekoč socialne politike ni, vsaj pa ne v taki intenziteti, da bi ista pomenila resno »obremenitev« gospodarstva. Imamo sicer zakon o zaščiti delavcev, ki vsebuje nekaj točk moderne zaščite dela, toda koliko tega zakona je od mrtve črke prešlo v življenje? Imamo inspekcijo dela, ki je v drugih državah resen in dobro došel svetovalec vsega gospodarskega sveta. Pri nas pa ta inspekcija nima kreditov, da bi mogla svoje naloge izvrševati. Ako pogledamo v letna poročila teh inspekcij, vidimo samo mali embrio

tega dela. In vendar je že skoro v modo prišlo, da gospodarske korporacije kriče proti tem »bremenom« in zahtevajo omiljenje socialne politike. Kadar prebiramo državni proračun, vidimo, da je isti najbolj okrnjen za socialnopolitično udejstvovanje, tako da je očitna tendenca to politiko polagoma popolnoma demontirati in se vrniti v idilične razmere srednjeveške države. Glavna težnja delavstva je uredba starostne in invalidne preskrbe. Ta zahteva je splošno priznana kot utemeljena. Sedanje stanje ni demokratično, ker isto nudi starostno preskrbo le posameznim delom naroda, druge pa izvzema. Za starost so zavarovani državni nameščenci in uradniki drugih samoupravnih uradov, pokojninsko so zavarovani zasebni nameščenci, tudi rudarji imajo nekaj. Ali naša družba svojo eksistenco naslanja samo na ta del naroda in se je le temu oddolžila s starostno preskrbo? Ali ročno delavstvo ni vredno istega? Ali je njegovo delo za družbo manj vredno? In vendar se je zgodilo, da je finančni zakon starostno preskrbo delavcev odložil za nedoločen čas, češ, da naše gospodarstvo te obremenitve ne bi preneslo. Nekoliko cinizma in grde zakrknjenosti je v tem. Mi vemo, da tudi v drugih državah rožice ne cveto in da se ima tudi tam gospodarstvo boriti s težkočami. Pa vendar niso pomišljevali, da uvedejo starostno preskrbo delavcev, ker so se zavedali, da to more gospodarstvu le koristiti.

Tako gre ta veriga socialno-politične reakcije v nedoglednost. K vsemu temu pa se pridružuje še slaba uprava, ki še te drobtinice socialno-politične zaščite tepta v blato. Naša narodna skupščina je morda edin parlament na svetu, ki nima dela. Kar dela, je samo politično barantanje strank, o zakonih ne razpravlja. Te razmere poganjajo kri v glavo in le čudno je, da je vse tako tiho in mirno. Človek je res potrežljivejši od živali.

Pred nedavnim je neki beograjski dnevnik napisal članek »Človeka nam dajte!« V članku je ugotovljeno hitro propadanje vsega našega javnega življenja od najmanjše do naj-

važnejše stvari. Člankar dokazuje, da današnje neznosno stanje ni treba, da je. Samo človeka z železno voljo manjka, ki bi prišel in z bičem razgnal vse, kar je gnilega. Res je tako. Samo enega človeka nam manjka, ki bi bil pošten in neizprosni in ki bi imel voljo napraviti red. Naj se govori o Italiji in njenem Mussoliniju kar se hoče, resnica je, da je on ustvaril v italijanski upravi red in da je vse postavil le v službo naroda. Italija je beraška država, ki nima dosti drugega kakor solnce in ribe, pa vendar je tam življenje razmeroma boljše, kakor pa v razkošno bogati Jugoslaviji. V Italiji je strah, pri nas nihče strahu nima in vsakdo dela po svoji mili volji in se ne briga, kaj je za narod dobro, kaj ne. Ljudem sicer ni všeč, da jih nekdo drži z železno roko, ker človek je zver in rada dela to, kar je le njej prav. Toda človeška družba pa te kvarne samovolje ne more trpeti. Zato tudi mi kličemo: človeka nam dajte in ta človek naj udari. Vemo, da bo pod udar prišel tudi nedolžni. Toda to je neizogibno.

Ta čas velikega človeka mora priti. Še vedno je prišel v vseh krajih in v vseh časih. Kadar je bilo ljudstvo v največji nesreči, se je vedno dvignil kar posameznik, ki je s svojo železno roko napravil red. Verujemo v demokracijo in ne priznavamo, da je parlamentarizem v krizi. Ljudje so, ki tirajo to moderno pridobitev v krizo. Po glavah teh ljudi je treba udariti — in naj kdo nerga ali pa ne. Samovoljnega barantanja v osebne in strankarske koristi mora biti konec.

Ta čas prihaja. Nanj moramo biti pripravljeno, da ne bo šel mimo nas. Ta čas bo zahteval od nas resnosti in mirnih živcev, ker okoli bodo hodili krivi preroki, ki bodo pravili, da je demokracija v nevarnosti. V silobranu smo. Zato bo treba le udariti, da se razprši vsa sedanja korupcija in skrajna brezbržnost za narodne koristi. Treba je, da imajo oni, katerim je usoda izročila v varstvo koristi naroda — strah pred narodom. Zato mora narod pokazati pest in zobe, stopiti mora ven iz svoje obupanosti. Hitimo v organizacije in tam se izobražujmo. Ako bomo stali ob strani — smo svoje žalostne usode sami krivi in tiho moramo biti. —cc.

Zaletavanje v socialno zavarovanje.

Sodrugci se v vsako reč vtikajo, pa jo vedno polomijo. Domišljajo si, da so le oni edino zveličavni zastopniki delavskih interesov. Kakšni zastopniki pa to so, vidimo vsak dan. Zato je na njihovi strani iz cele ljubljanske in mariborske oblasti le nekaj sto delavcev in še od teh je znatno število nemurjev in drugih takih »internacionalcev«. V agitacijo za svojo barko uporabljajo vsa sredstva. Sedaj jim zopet bolniška blagajna ni všeč. Desetletja in desetletja so le oni vedrili pri bolniški blagajni in isto pripeljali na rob

propada. Saj pa so bili njim osebni interesi več, kakor vse druge potrebe zavarovanja. Poudarili smo že enkrat, da mi smatramo socialno zavarovanje za sveto stvar delavcev in ne pripuščamo nikakega demagoškega zaletavanja, drugače bomo to agitacijo prav pošteno onemogočili. Zadnji »Del. politiki« v dolgi klobasi ni všeč, da je urad pričel energično zatirati simulacije in je sila razburjena, da morajo delavci predlagati razna potrdila v svrhu izplačila podpor. Socijem bi bilo najbrže všeč, da bi bolniško blagajno požrli razni

simulanti, samo, da so isti iz njih vrst. Na račun bolniških blagajn so živeli bogataši in zato je prav, ako je urad zlasti na družinske člane in njih dejanske potrebe pozoren. Mnenja smo, da tiči nezadovoljnost z zavarovanjem vse kje drugod in ne v tem, ako mora v interesu solidarnega preprečevanja simulacij in drugih izkoriščanj tudi kak komoden sodrug prinesiti potrdilo, da je izpolnil vse zakonite predpogoje. Ne ščitite s tako nerodno agitacijo mentalitete in borbenosti simulantov in pridite rajši z boljšimi predlogi, ki naj postavijo naše zavarovanje na drugo podlago. Le tiho, drugače bomo prav na glas povedali, kako sodrugi tu in preko Sotle ščitijo naše delavske

koristi. To smo smatrali potrebnim povedati, ker opazujemo, da se hočejo sodrugi z demagogijo očistiti lastnih grehov. Tudi skrb za ekspozičure ni tako idealna, kakor bi radi dopovedali. Tudi mi smo za sistem ekspozičur, toda tako, da bodo iste v korist zavarovanju in ne raznim sodrugom, ki se bolj brigajo za konzume, kakor za zavarovane člane. Vemo, kje tiči zajec, zato se neslano ne zaletavajte v naše zavarovanje, ki že itak pod splošno mentaliteto nenaklonjenosti veliko trpi. Ali mislite, da boste volitve v okrožni urad ravno tako izvedli, kakor volitve v Delavsko zbornico. Ali s tako demagogijo strah preganjate?

*

Jekleni trust.

Važen dogodek evropske gospodarske politike je vsekakor ustanovitev jeklenega trusta med Nemčijo, Francijo, Belgijo, Luksenburgom in saarsko kotlino. Propagandna organizacija težke industrije hoče potom svojega in plačanega časopisja uveriti javnost, da je ustanovitev trusta razveseljiv gospodarski mirovni dogovor med do sedaj sovražno razporeženimi državami. Francija in Belgija na eni strani in na drugi Nemčija bodo odslej v jekleni industriji delali vzajemno. Če hočemo, da se uresničijo politični mirovni dogovori, je neobhodno potrebno, da se sporedno tudi na gospodarskem polju izmirijo duhovi. Tako utemeljujejo velekapitalisti ustanovitev jeklenega trusta. Ker si evropsko ljudstvo želi miru, ni težko ribariti v kalnem z mirovnimi gesli in ustanovitev jeklenega trusta ni naletela v javnosti na oni odpor, ki bi ga zaslužila. Kajti reč z ustanovitvijo jeklenega trusta je čisto nekaj drugega, kakor jo pa hočejo prikazati velekapitalisti.

Velepodjetniki, ki so sklenili trust, producirajo letno 27 milijonov ton jekla. In to niso mogoče velepodjetniki, ki preživljajo gospodarsko krizo, ampak samo magnati, ki so med vojno ogromno obogateli in prav ničesar izgubili. Njihov pohlep po bogastvu ne pozna meja. Z ustanovitvijo trusta zasledujejo končni cilj, da zaslužijo pri toni jekla 10 do 20 mark več kot do sedaj, kar bi zneslo 300 do 500 milijonov zlatih mark letno, ali po naše 4 do 6 milijard dinarjev.

Silno je bilo vpitja, koliko mora Nemčija plačevati Franciji vojne odškodnine. Sedaj bo pa jekleni trust iz francoskega in nemškega ljudstva iztisnil

vsako leto najmanj toliko, kolikor je Nemčija po Dawesovem načrtu obvezna plačevati Franciji. Vsled vojne odškodnine izkrcvavel nemški narod bo moral plačevati milijone zlatih mark v žepo maloštevilnih velepodjetnikov.

Z objavo, da se je ustanovil jekleni trust, seveda ni bilo govora o tem, da se zasleduje zvišanje cen jeklu. Pa take posebne pripombe tudi niso potrebne. Če ima trust zagotovljen odjem in je prost konkurence, potem je tudi gotovo, da si prisvoji trust tudi diktat v cenah. Trust se prav gotovo ni zato ustanovil, da se cene jeklu znižajo in mogoče prodaja pri toni po 10 do 20 mark ceneje. Namen trusta je, doseči čim večji profit. Trust je šele v začetku svojega udejstvovanja. Ko razprede svojo organizacijo in utrdi svojo gospodarsko pozicijo, pride gotovo še z večjimi zahtevami — kot je pa povisek cen po 10 ali 20 mark za tono jekla.

Ako se jeklenemu trustu posrečijo peklenke namere gospodarskega izkoriščanja evropskega ljudstva, potem ni dvoma, da bodo jeklenemu trustu sledili še drugi trusti. Vsa evropska industrija bo težila za osnovanjem izkoriščevalnih velekapitalističnih organizacij. Popolno gospodarsko zasužnjenje evropskega ljudstva je na vidiku.

V parlamentih se vodijo srdite borbe za uvedbo te ali one davščine nekaj dinarjev. Vlade padajo in vse misli, da je budno ljudsko oko vedno na preži, da se nikomur ne zgodi najmanjša materialna škoda. Veleindustrijski magnati pa preko parlamentov, brez kontrole lahko krajejo milijarde iz žepov evropskega ljudstva. Pri tem se pa obdajajo še z glorioj mirotvornosti, izmirjenja med

narodi in odrešeništvom povojne Evrope iz gospodarske krize.

Ali se je vršila svetovna vojna z vsemi svojimi žrtvami za to, da se sedaj postavlja nad ljudstvo gospodarski diktat maloštevilnih magnatov? Ali so mogoče z izkoriščevalnimi trusti uveljavljena načela demokracije in pravičnosti, o kateri zgovorno govore vse mirovne pogodbe.

Nujno je, da se tudi nad evropskimi veleindustrijskimi pijavkami najde avtoriteta, ki napravi konec gospodarskemu zaslužjevanju maloštevilnih nad večino. Mednarodne gospodarske pogodbe privatnikov morajo priti pod javno kontrolo. Ljudska zastopstva — parlamenti — bi lahko tudi v tem pogledu napravila veliko koristnega. Seveda mora pa biti v večini evropskih držav parlamentarizem prej ozdravljen, ker od današnjih nedelavnih parlamentov nima ljudstvo veliko pričakovati.

Vpliv jeklenega trusta bo segel tudi do naše države. O tem ni nobenega dvoma in gotovo ni odveč, če se za njegovo ustanovitev zanimamo. In še to: *Ustanovitev trusta pomeni tudi poslabšanje delavskega položaja. Kakor bo diktiral trust cene jeklu, tako bo tudi diktiral višino mezd in ostalih delovnih pogojev.*

Iz NSS.

Krajevna organizacija NSS v Slovenjgradu je sklicala v soboto 30. oktobra člansko zborovanje, ki se je vršilo v gostilni Rup ob prav lepi udeležbi. Zborovanju je predsedoval tovariš Puncer, ki je uvodoma pozdravil številno došle tovariše ter strankinega načelnika tov. Rudolfa Juvana, da nam poroča o političnem položaju in o delu stranke. Tov. Juvan je nato v dveurnem govoru podal sliko sedanjega političnega položaja v državi in političnih razmer v Sloveniji. Prav podrobno je obrazložil delovanje stranke in se dotaknil vseh onih vprašanj, katera so bila vzrok nesoglasju. Po njegovem poročilu se je razvila precej živalna debata, v katero so posegli tovariši Kavš, Zupančič in Puncer ter se je v vseh točkah doseglo popolno soglasje. Na sestanku se je izrekla zaupnica strankinemu načelstvu z željo, da stranka ostane enotna, ker le na ta način more koristno sodelovati pri zboljšanju položaja našega proletarijata. Nato se je razpravljalo o nekaterih lokalnih vprašanjih ter je bilo tudi v tem pogledu doseženo so-

Po svetu poidemo!

(Iz življenja treh mladih prijateljev.)

Spisal Anton Stražar.

(Nadaljevanje.)

Nikdar ne bom pozabil, kako me je pogledala dekle, ko mi je odgovorilo: „Grem plesat, Jakob. Samo, da se ne boš pozneje norčeval iz mene, ker sem uboga!“ Verjemite mi ali pa ne, ko sem zaslišal te dekletove besede, sem takoj postal ves njen! Tisto nedeljo sem plesal le s Francko. Dobro sem zapazil, da se je vsiljeval Francki tudi bogati vdovec Piskernik. Proti večeru je bilo, ko smo se hladili zunaj na vrtu. Slučajno sem naletel, ko je za utico ravno govoril vsiljivi vdovec Francki: „Dekle, zakaj me ne maraš in nočeš, da bi bila moja žena in gruntarska gospodinja?“

Dekle mu je odgovorilo: „Če se bom kdaj omožila, ne bom gledala na grunt, ampak na ljubezen, ki je prva v zakonu! Rečem ti Grega samo to: Pusti me in ne bodi vsiljiv!“

Dekle mu je obrnilo hrbet in odšlo na drugo stran. Stopil sem za Francko, jo po domače stisnil k sebi in poljubil. Odšla sva nazaj v gostilno. Bil sem ves iz uma, ko mi je rekla:

„Jaka, tebe ljubim! Samo glej, da me ne boš varal; sreče ne boš imel potem!“

Na tem mostu torej, pred dvema letoma v lepi jasni noči, sva si obljubila ljubezen. Vselej, ko sem stopal čez most, sem se spomnil dekletovih besedi: „To veš, da sem uboga, ali ljubezen imam kot vsaka bogata!“

„Sedaj pa recite, moji znanci, kar hočete, ali ni tako dekle vredno ljubezni? Jaz bi bil že lahko gospodar. Očeta sem do sedaj še vse ubogal, ali da bi pustil svojo Francko, jih ne morem ubogati. Nocoj jim bom še zadnjikrat rekel: Oče, s Francko se bom oženil, doma ali na tujem, z drugo pa ne. Bom videl, kaj bodo rekli.“

„Pojdimo naprej!“ — spregovori Florjan.

„Pa pojdimo!“ dostavi še Janez.

„Veš kaj, Jaka — začnejo znova Krivčev očka — jaz poznam dobro tvojega očeta. Ravno tak je kot ti: Oba sta trdna v svojih sklepkih. On ne bo nič odnehal in tudi ti ne! Najbolje bo za te sedaj, ako greš za nekaj časa z doma. Le to glej, da te tuji svet in ljudje ne pokvarijo. Sčasoma se vse presuka. Mogoče še prej, kot ti misliš.“

„Brez skrbi, očka, ako me sedaj še ne poznate do dobra, se pa sedaj prepričate o moji poštenosti!“ Tako so prišli v Podpeč, kjer ima „Francka“ gostilno!

V daleč na okrog znani gostilni „pri Francki“ je bilo že polno veselih gostov. Fapte in dekleta je zabaval daleč na okoli znani godec Boštonov Miklavž iz Bobovnika.

Ko so vstopili naši znanci, je vedno veseli godec Miklavž ravno pripovedoval gostom:

„Vsak človek enkrat znori. V podstranjski vasi je pred dobrimi desetimi leti še prebivala Pogladeževa Polonca. Da je bila zala, tega mi ne more nihče oporekati, kdor jo je poznal! Zlodej me je zmotil, da sem tudi jaz začel laziti za Polonco. Nič prida se ni izkuluhal iz tega. Kar naenkrat sem dobil povabilo iz reberske sodnije. Polonca me je tožila radi očetovstva.“

Kaj sem hotel, hočeš nočeš, moral sem iti na odgovor!

Na velikem mostovžu v starodavni reberski graščini sem se sešel z Gregcem in Joškotom. Prav pošteno sta preklinjala moja znanca Pogladeževa Polonca. Takoj sem vedel, koliko „ura bije!“ Naglo smo si bili na jasnem: Vse tri nas je Polonca tožila za očetovstvo!

Ob določeni uri smo stopili k strogemu staremu sodniku. Prišla je tudi Polonca.

No, kaj takega pa še ne!

Stari sodnik nas je strogo motril skozi očala in govoril:

„Polonca, vi ste sedaj mati! Fantje pa, ki stoje poleg vas, pravite, da so vsi očetje vašega otroka. Recimo, gostilničar vas bi povabil v svojo klet. Dajal bi vam iz raznih sodov piti, naposled bi se upijanili. No, povejte mi, ali bi vedeli, od katerega vina ste se opijanili?“

glasje. Z veseljem ugotavljamo, da je krajevna organizacija v Slovenjgradu ena izmed najbolj agilnih ter da se člani zavedajo svojih dolžnosti. Zborovanje, ki je trajalo do 12. ure ponoči, se je zaključilo ob najboljši harmoniji ter je znova pokazalo lep napredek naše organizacije.

Odbor krajevne organizacije NSS na Jesenicah je imel v nedeljo, dne 31. oktobra t.l., važno sejo pod predsedstvom predsednika tov. Rada Lavsegerja. Seji so prisostvovali vsi odborniki, kakor tudi občinski svetovalci. Podvzeli so se koraki za delo v zimski sezoni.

6.) da se organizira borbo proti reakciji na vseh poljih in da se v prvi vrsti izvede akcija za ukinitve vseh zakonov in zakonskih odredb v državi, ki so reakcionarne; 7.) da se pomaga vsem podincem in njihovim rodbinam, ki bodo zaprti ali preganjani zaradi svojega dela proti reakciji. — Značilno deklaracijo so med drugimi podpisali: dr. Jovan Cvijić, predsednik akademije znanosti, dalje razni vseučiliški profesorji, narodni poslanci in podpredsednik beogradske občine.

Politični pregled.

K politični situaciji. V Beograd je zopet prišel Aca Stanojević in se je v družbi z Uzunovićem razgovarjal pri Pašiću, kako rešiti vladno krizo in kako obvarovati radikalno stranko pred razbitjem. O namerah N. Pašića se marsikaj ugiba v javnosti. Vendar gotovega ne ve nihče nič povedati. Politiki, ki obiskujejo Pašića, so zelo molčeči. V Beogradu se splošno govori, da bodo spomladi volitve. Tudi ne bo drugega izhoda. Sedanja narodna skupščina je delanezmožna. Zunanji minister pritiska, da odglasuje RRvečina nettunske konvencije. Radićevci se sicer nekaj upirajo, a bodo na koncu na prav vse pristali, samo da ostanejo še nekaj časa v vladi. Z zakonom o centralni upravi, ki bo baje prav kmalu predložen narodni skupščini, se zniža število ministrstev. Uzunovića okolica obeta rekonstrukcijo vlade za takrat, ko bo zakon o centralni vladi sprejet in bo možna razdelitev ministrskih portfeljev. Naj sedanja vlada še tako kljubuje krizam, ni trdna njena pozicija. Malo ostrejši politični veter naj zapiha in odletela bo Uzunovića vlada. Klerikalci niso uspeli s svojimi ponudbami za vstop v vlado. Radikali odklanjajo sodelovanje z njimi, če se popolnoma ne odpovedo svojemu avtonomističnemu stališču.

Liga za zaščito državljanov. V Beogradu je bila ustanovljena Liga za zaščito državljanov in za pomoč žrtvam reakcije. Liga je izdala te dni proglas, v katerem pravi: Živimo v dobi, ko reakcija ne spoštuje zakonov, ki garantirajo državljanom svobodo govora in pisane besede. Z vsemi mogočimi metodami preganjajo režimi opozicijo. Tekom tega leta je bilo aretiranih okrog 300 oseb, ki so obtožene komunistične propagande, a še do danes ni bil niti eden sojen. Delavski sindikalni pokret se protizakonito preganja. Zemljoradniški shodi se pogosto razbijejo s pomočjo policije in njenih plačancev. Tudi narodni poslanci so izpostavljeni oviram svobodnega kretanja. Policija in od nje organizirani neodgovorni elementi so preprečili zborovanja Bobića, bivšega

radikalnega predsednika beogradske občine. Znano je tudi, kako je izgubil po krivici mandat Nastas Petrović. Celo zakon o javnih nameščencih je tak, da mnogi eksponirani nasprotniki režima izgubljajo službe in ostajajo brez kruha. Če je kje, potem je pri nas potrebna organizacija, katere naloga bo: 1.) boriti se proti samovolji oblasti in za zaščito državljanovih pravic; 2.) da se zbere vse sile za zboljšanje higijenskih razmer v jugoslovanskih zaporih in da se specijelno uvede boljši režim v zaporih za politične krivce; 3.) da se vodi borbo proti vsaki kršitvi zakonov; 4.) da se dela proti vsakemu fizičnemu in moralnemu zapostavljanju in gmotnemu upropaščenju opozicijonalcev; 5.) da se v konkretnih primerih kršenja zakona protestira v javnosti proti takim metodam in se jih žigosa;

Anketni odbor je pretekli teden zaslišal gospo Milin, ki je izpovedala, da bi morala dobiti od Rade Pašića dva in pol milijona dinarjev kot delež na proviziji od tvornice v Adamovem. Za izplačilo se je Pašić obvezal njenemu možu (ki je bil ravnatelj Slavske banke) in ki je med tem umrl. Rade Pašić je pristal na izplačilo 300.000 dinarjev (saj je dobil šest milijonov češkoslovaških kron) in se je šele pozneje vdal, da izplača en milijon dinarjev. Rade Pašić se je Milinovi izgovarjal, da ne more zato več plačati, ker je moral svojo provizijo deliti še z raznimi ministri. Za imena teh ministrov Milinova ne ve. V svoji izpovedi je Milinova kompromitirala razne vplivne beogradske osebnosti, med temi tudi Pašićevo hčer. Milinova trdi, da ima za vse svoje trditve na razpolago dokumente.

Po drugih državah.

Izmirjevalna politika med Nemčijo in Francijo. Pretekli teden je obiskal nemški veleposlanik v Parizu Hösch francoskega zunanjega ministra Brianda in se razgovarjal o tem, kako izvesti program dogovorov, sklenjenih v Thoiryju. Časopisje poroča, da na sestanku ni bilo ugotovljenega ničesar konkretnega, pač pa je bilo doseženo med državnikoma soglasno naziranje glede možnosti sporazuma.

Konferenca ruske komunistične stranke je sklenila, da obsoja delovanje Zinovjeva in ugotavlja, da ne more ostati več na čelu internacionale. V bodoče dobe vodilna mesta v tretji internacionali tudi inozemski člani. O gospodarskem položaju Rusije je bilo poročilo optimistično. Gospodarska in industrijska preosnova Rusije stremi za preskrbo potrebnega kapitala z lastno močjo.

Italijanske vojne priprave. Italija kaže vedno večjo agresivnost po razširjenju svojih kolonij. Italijanske aspiracije so v prvi vrsti naperjene proti Turčiji in iščejo oporo v Bolgariji in Grški, s

katerima naj bi se zajedno izvršil napad. Baje bi Italija rada dobila od Turčije južne pokrajine Male Azije. Za pomoč Italiji bi dobila Bolgarija turški del Trakije, Grčija bi si pa vzela svoje prejšnje posesti v Mali Aziji. Napad na Turčijo bi se naj izvršil v prihodnjem poletju. Vojna na Balkanu bi imela nedogledne posledice za evropski mir. Seveda je pa vesti o vojnih načrtih Italije sprejeti z vso rezervo. Po utrujenosti in žrtvah svetovne vojne ni mogoče misliti, da bi že v bližnji bodočnosti mogel izbruhniti znova krvavi ples.

Angleška rudarska stavka. Šest mesecev že traja stavka rudarjev na Angleškem. Še vedno stavka blizu enega milijona rudarjev. Na delo se je do sedaj vrnilo 253.000 rudarjev. Škoda, ki jo je do sedaj povzročila stavka, znaša okrog 82 milijard dinarjev. Pomanjkanje premoga je veliko in razpolaga Anglija komaj s polovico premoga, ki ga rabi. Več industrij je moralo vsled pomanjkanja premoga zmanjšati svoje obrate. Število brezposelnih delavcev se je vsled stavke pomnožilo za pol

Polonca je bila kar tiho. Šele ko jo je sodnik znova vprašal, je odgovorila:

„Gospod sodnik, tega bi ne vedela.“

„Kako prideš sedaj na to, da tožiš kar tri fante hkrati?“

Polonca ni vedela nič odgovoriti. Nekaj časa smo se gledali molče kot „pasji dnevi“, naposled pa odloči sodnik:

„Ste že opravili, vsi skupaj! Kar pojdite!“

Tako smo torej opravili! Rečem vam, fantje, ne lazite za takimi Poloncami, ve, dekleta, pa se tudi varujte: Vsaka naj ima samo enega fanta — ne pa kar treh hkrati!»

Goričanov Jaka je mislil ravno nekaj spregovoriti, pa žaljivi godec Miklavž je začel znova igrati vsem tako priljubljeno «polko».

Veselim mladim ljudem je kaj hitro mineval čas pri plesu in petju. Tudi Krivčev očka in njihovi prijatelji so postali prav dobre volje.

Okrog desete ure je prišel v gostilno Kolenčkov Pavle. Fantje so ga veselo pozdravili in klicali pit. Vsedel se je k mizi, kjer so sedeli prijatelji Krivčevega očeta.

Pavle je bil fant okrog tridesetih let in opravljen v lepo črno obleko in prav prikupljive zunanosti. Več fantov od drugih miz je prišlo k novoprišlecu; kajti Pavle je bil vsem dobro znan. Pred par leti je zapustil domači kraj in odšel k rudarjem v Trbovlje. Za nekaj dni je prišel na obisk domov.

Ko je bil še v domačem kraju, je služil za hlapca pri raznih gospodarjih in vozaril s konji. Odšel je nato kar nanagloma k rudarjem v Trbovlje.

S Pavletom so se domenili: Jaka in njegova dva tovariša, da gredo z njim v Trbovlje.

Zgovorni Pavle je isti večer pregovoril še več drugih fantov, da so se tudi odločili, da gredo v Trbovlje.

Šele okrog polnoči so se veseli gostje začeli razhajati iz Franckine gostilne. Med drugimi so odšli tudi: Krivčev očka, naši trije mladi znanci in pa Kolenčkov Pavle. Ko so prišli v zahribško vas, so se mladi fantje ustavili in zapeli s krepkim glasom ono lepo narodno:

Ljubo deklet, bodi zdrava!
Črez planine se podam;
preden solnce spet priplava,
za seboj naš hrib imam.

Grenke solze bom prelival,
žalost mi trla bo srce;
in kjerkoli bom prebival,
k tebi stezal bom roke.

Saj ljubezen naju veže
črez doline in gore!
Če oko te ne doseže,
pa doseže te moje srce!

Lepa Vilharjeva pesem se je čula daleč naokrog v mirni, krasni mesečni nedeljski noči.

Niti najmanje si ni mislil Gorenjčev Jaka, da bi vsled te pesmi jokalo njegovo ljubljeno deklet, Koprivčeva Francka. Dekle je že popoldne zvedelo, da misli oditi z doma njen ljubljeni fant.

Precej pozno se je Francka podala v kamrico k počitku. Ni mogla zaspati. Ko je zaslišala pesem, je takoj spoznala po glasu svojega Jaka. Žalostno deklet je začelo britko jokati. Kakor bi z nožem suval v njeno srce, se ji je zdelo, ko je čula:

Če oko te ne doseže,
Pa doseže te moje srce!

Po petju so se znanci poslovili in odšli vsak na svoj dom.

Kolenčkov Pavle je še rekel pri odhodu: «Fantje, hitro se preskrbite z vsem, kar potrebujete za pot. V sredo ali v četrtek v tem tednu gremo! Lahko noč!»

Predem je odšel Jaka domov, je zavil še k svoji ljubljeni Francki; pa tudi Florjan je krenil k svojemu dekletu, da vidi še svojega sinčka, ki ga je tako ljubil, in potolaži svojo drago. Sklenil je: da se čimprej mogoče poroči z njo.

Konec I. poglavja.

milijona. Skupaj s stavkujočimi je danes v Veliki Britaniji 2.600.000 ljudi brez dela. Konservativna vlada podpira lastnike rudnikov in upa, da bo zlo-mila štrajk rudarjev. Dosedanja pogajanja med lastniki rudnikov in rudarji niso dovedla do nobene rezultata.

Mednarodna socijalistična konferenca se vrši prihodnji mesec. Konference se udeležijo zastopniki socijalističnih strank iz Francije, Nemčije, Velike Britanije in Belgije. Namen konference je, obravnavati vprašanja francosko-nemškega zblizanja, katerega sta projektirala v Thoiryju Briand in Stresemann.

Asimilacija ruskih beguncev v Franciji. Ruski publicist iz vrst beguncev Ivan Naživin, avtor romana «Rasputin», je poslal belgijskemu listu «Le XXe Siècle» zanimiv predlog, s katerim skuša rešiti krizo v usodi ruskih beguncev. Predlog je res velikopotezen in originalen, njegova izvedba pa je odvisna od Francije, na katero se avtor obrača. Predlog je osnovan na dejstvo, da francoske province izumirajo, in prigovarja, da naj Francija sprejme primerno število beguncev za svoje državljanke. Ivan Naživin pravi: Ze četrto stoletja je, kar je Rene Bazin podčrtal v svojem romanu «Izumirajoča zemlja» postopno opuščanje zemlje po francoskih kmetih. Od te dobe je «Matin» objavil vzpominjajoče številke, da je 900.000 ha zemlje, t. j. 22 odstotkov ploščine cele Francije, bilo zapuščenih od francoskih poljedelcev v kratkih petih letih! Kaj bo iz francoskega podeželja pri takih okoliščinah čez četrto stoletja? Ivan Naživin predlaga, da naj bi se ta prazni milijon hektarjev naselil z dvema milijonoma ruskih beguncev, in pravi: Ta dva milijona mož, žensk in otrok najdete raztresene po vsem zemeljskem površju, od Konga do Norveške, od Habeša do Avstralije. Ali se morda kdo boji, da bi porusili Francijo? Taka bojazen zasluži samo usmev. Stari emigranti sicer gore v ljubezni do Rusije, toda mlada generacija se hitro odnaručuje. Avtorjevi otroci sami že boljše pišejo francosko kakor rusko in vnuki govore neskončno slabše ruski kot angleški. Mnogo teh otrok in dospelih še radi čitajo ruske klasike, toda v kolikor se tiče Rusije samotne, so nanjo že pozabili. Gotovo je, da se mnogo od teh nikdar več ne vrne v Rusijo, pa naj se zgodi karkoli, prav tako, kot je bilo pri francoskih emigrantih v Rusiji. Če bi Francija asimilirala te Ruse, če bi jim dovolila, da bi se naselili na zapuščenih zemljah in če bi jim dala to, česar jim najbolj manjka — namreč dom, ne bi s tem povečala števila svojega prebivalstva samo mehanično. Mnogo denacionalovanih Rusov, zaposlenih pri obdelovanju polja, katerega je francoski kmet, kot se zdi, že sit, bi rastle in Francija bi s tem pridobila v mnogem pogledu, računajoč v to tudi zdravo mladino za obrambo narodu. Končno našteva avtor kratko sredstva, s katerimi bi Francija mogla uresničiti načrt. Niso mnogoštevilna: olajšati naturalizacijo, ki je danes za Ruse zelo zapletena, ustanoviti centralni urad za dodelitev zemljišč in dovoliti dolgotrajne kredite pod sprejemljivimi pogoji. To je vse. Neki francoski znanstvenik je ta predlog nazval «modri in jasni» in uredništvo omenjenega lista mu želi popoln uspeh. Gotovo ne bo nikogar, ki bi ruskim beguncem, ljudem, ki so plačali tako velik davek socijalni revoluciji, ne privoščil končnega izboljšanja njihovega položaja. Toda kljub temu je v današnji politični dobi od predloga do izvedbe zelo, zelo daleč.

Atentat na Mussolinija. V Bologni se je vršila velika fašistovsko-militaristična proslava, katere se je udeležil tudi Mussolini. Pri tej priliki je bil izvršen na Mussolinija atentat. Strel iz revolverja je zadel v križec Mavricijevega reda, ki ga je imel Mussolini pripetega na prsni. Tako je ostal Mussolini neranjen. Od 4. novembra lanskega leta je to že četrti atentat na Mussolinija. Bolognjski atentator je 16letni Anteo Zamboni. Množica fašistov je atentatorja na licu mesta linčala in usmrtila.

Volitve v Zedinjenih državah. Dne 2. novembra so se vršile v Zedinjenih državah volitve v repre-

zentančno (poslansko) zbornico in v senat. Dosedanja poslanska zbornica je bila izvoljena leta 1924. in je štela 235 republikancev, 183 demokratov, 5 radikalov, 2 socijalista in 10 republikanskih disidentov. Republikanci upajo, da obdrže še nadalje večino. V senat se voli samo eno tretjino senatorjev in so za republikance slabše šanse. Prav verjetno je, da zmaga demokrati.

Občinske volitve v Angliji. Na deželi se vrše v Angliji občinske volitve vsako leto za tretjino mandatov. Pri letošnjih volitvah je pridobila delavska stranka 147 mandatov, dočim so jih konservativci izgubili 79, liberalci 49 in neodvisni 21 mandatov.

*

Mladinski vestnik.

— **Prosvetni in glasbeni odsek «Bratstva» v Zagorju** sklicuje za soboto dne 6. t. m. ob 6. uri zvečer v društvenem lokalu članski sestanek. Na istem se bo razmotrivalo o bodočem društvenem delovanju in bo zaradi tega zelo važen ter je za vse člane strogo obvezen. Bratje in sestre, udeležite se tega sestanka polnoštevilno! Vsakomur veleva članska dolžnost, da po svojih močeh aktivno deluje pri društvu. Namen sestanka je zlasti, povzdigniti dramatično in glasbo do kar najvišje stopnje. — J. Hočev ar, načelnik.

Bratstvo Zagorje je imelo dne 24. oktobra 1926. popoldne ob 3. uri svoj V. redni občni zbor, katerega se je udeležilo članstvo v velikem številu. Na zboru se je izvolil nov odbor: predsednik br. Vinko Sedlar, podpredsednik br. Joško Grohar, blagajnik br. Ludvik Mlakar, tajnik br. Ludvik Ludova, odborniki: br. Janko Hočev ar, Mirko Bostič, Anton Cvirn, Matevž Rupar in sest. Pepca Šulc, Natalija Balantič, namestniki: br. Ivan Drnovšek, Alojzij Zerko in Anica Jeglič.

*

Zenski vestnik.

Delovna ženska.

Pri raznih svojih ekskurzijah po ameriških tovarnah sem se vsepovsod zanimal za razmere, v katerih delajo ženske. Tako rekoč vsi moji gosti, ki so prišli iz Evrope in pregledovali z menoj tovarne, so bili presenečeni nad čistočo zaposlenih žensk. Ženske, pa naj so sedele v filmskem, kemičnem, aparatskem oddelku tovarne Kodak ali pa v steklarnah tovarne Bausch, ali za šivalnimi stroji v velikih izdelovalnicah oblek, ali v celih vrstih tovarn za čevlje — povsod smo našli pojave, ki zapuščajo vtis čistote. Predvsem pride v tem pogledu v poštev obleka; enostavna, preprosta. Potem oseba; roke, obraz, lasje. Videti je, da jim je milo prav tako potrebno, kot vlaga rastlinam. V Ameriki se z milom prav tako razsipa, kot z vsem ostalim. Toda to razsipanje ima le dobre posledice.

Moji prijatelji so v razpravljanju o tem pojavu izjavili: «Biti čist v Ameriki ni težko. Splošna napeljava vode, kopalnica z emajlirano banjo v vsakem stanovanju, milo smešno poceni in vzgoja od otroških let k čistoti — vse to mora vesti na konec koncev k čisti osebi.»

Razgovarjali smo se o tem vprašanju z mojstri delavnic. Često smo slišali zelo nezadovoljivo kritiko o ženskah «foreign born» — rojenih v tujini. V teh besedah je bilo nekoliko predsodkov — nekaj odmev iz časa vojne, ko se je ameriški patrijotizem razagital do nemožne veličine. Drugi predstojniki so bili prizanesljivejši in so sodili ženske, prihajajoče n. pr. iz Italije, Romunije, Poljske itd. kot bitja, katerim ni bilo dano živeti v boljših okoliščinah. Razmerje med moškim in žensko ne dovoljuje, da bi se povspele višje. Jutranja ali vsakodnevna kopel je tam nemogoča iz tehničnih vzrokov. Ni kopalnic. Čiščenje nohtov, zob, krtačenje las, gojenje iger se smatra tam za privilegij bogatih razredov. Toda sčasoma se te žene tujke izpremenijo. Čutijo, da se jih prezira, da ne najdejo prijateljice, če ne sprejmejo običajev «novega sveta». In če se da prve tedne s prstom pokazati na ženske, prišedše iz tujine, ni čez nekaj časa nobene razlike.

Uprava tovarn se brigajo, da se čistota vzdržuje na stoodstotni višini. Ne samo telesna čistota, ki tako blagodejno vpliva na samozavest in samospoštovanje delovnih žensk — temveč tudi duševna čistota se na vse načine vzpodbuja in podpira.

Ženske imajo povsod prednost: k jedi gredo za deset minut prej kot moški. Boljša mesta v jedilnicah so rezervirana zanje. Tovarno tudi zapuščajo deset minut prej, da dobe mesto v tramvajih in se jim ni treba «boriti» za mesto z moškimi, med katerimi se vedno najde kakšen neotesanec. Tudi v tovarniških dvigalih se vidi košček te delavniške

etikete. Če se vozijo sami moški, se obnašajo svobodnejše, če pristopi ženska, se ji umaknejo in odkrijejo. Nespodobno je biti pokrit v navzočnosti žensk, razen na cesti. Delavec se ne odkrije pred mojstrom ali ravnateljem, toda odkrije se pred žensko.

V delavnici, kjer so ženske telesno in duševno čiste, se lahko dela. Tam je več solnce, več toplote in izžarevanja. In kar je glavno: moški imajo pred njimi večji respekt in s tem se izboljšava medsebojno razmerje.

Ženety.

*

Prvi ženski docent na nemški univerzi v Pragi. Je to doktorica zdravilstva in prirodnih ved gospa Hedvika Langeckerova iz Šluknova, ki je pripuščena k docenturi za eksperimentalno farmakologijo.

Švedske ženske izpodrivajo moške. V poslednjih 13 letih se je podvojilo število žensk-državnih uradnic na Švedskem. Leta 1913. je imela Švedska v državni službi 8838 žensk, sedaj jih ima 17.177, medtem ko se je število uradnikov pomnožilo v tem času samo za 851.

Umetni splavi v sovjetski Rusiji. Leta 1925. je bilo samo v Moskvi izdanih 17.000 dovoljenj za umetno splavljenje. Večina žensk, ki so dobile to dovoljenje, se je nahajala v starosti 20 do 29 let. Največji odstotek med njimi tvorijo žene sovjetskih uradnikov (24 %), potem žene delavcev (21 %), sovjetske uradnice (15 %) in delavke (14 %). Najmanjkrat je prišlo do tega pojava pri ženah obrtnikov, dijakinjah in ženah dijakov in končno pri ženah v svobodnih poklicih (zdravnicah, umetnicah, pisateljicah). Kot vzrok se navaja najpogostejše okolnost, da zakonska zveza ni dosti trdna in da ni poročstva, da bo oče skrbel za otroka. Porod stane v sovjetski Rusiji okoli 350 rubljev, medtem ko stane umetno splavljenje samo 50 rubljev, torej ravno obratno kot v ostali Evropi. Na vsakih 100 novorojencev pade 30 dovoljenj splavljenj. V resnici pa je razmerje slabše, ker se izvrši mnogo abortov — brez uradnega dovoljenja.

Kaj je demokracija, kaj demagogija?

Demokracija je odpor proti predpravicam, proti nasilnosti.

T. G. Masaryk.

*

Demokracija pomenja ljudstvo, vlado ljudstva, pomenja svobodno in zavedno ljudstvo, ki je sposobno samo urejevati si svoje zadeve, vladati samo sebi, demagogija hoče ljudstvo voditi, zato potrebuje ljudstvo, ki se da lahko ogoljufati in vladati s kričecimi gesli. Demokracija je za ljudstvo, demagogija proti ljudstvu. T. G. Masaryk.

Narodno-strokovna zveza.

Netaktnost centralnega tajništva Delavskih zbornic.

Delavske zbornice v naši državi niso in ne smejo biti inštitucije, katere bi izrabljale posamezne strokovne ali politične organizacije. Samo po sebi je razumljivo, da Delavske zbornice ne smejo biti vodene le po željah in intencijah amsterdamskih organizacij. Za Delavsko zbornico plačujejo prispevke vsi delavci in nameščenci brez razlike politične pripadnosti, zato morajo zbornice usmeriti svoje delo v korist celokupnega jugoslovenskega delavstva in nameščenstva. Da so danes nekatere zbornice, predvsem one na jugu naše države, v rokah organizacij, ki pripadajo amsterdamski internaciji, je to le slučaj, ker sedanja večina noče registrirati drugih organizacij ali pa ker slučajno drugih organizacij v teh pokrajinah še ni. V Sloveniji n. pr. je strokovni pokret že precej razvit ter je vsled tega tudi popolnoma izključeno, da bi si mogla prisvajati Delavsko zbornico samo ena organizacija, ker bi bilo to na škodo zbornici sami. Razumljivo je, da skuša vsaka organizacija v zbornici uveljaviti svoj vpliv in svoje naziranje, vendar pa morajo biti zbornice strogo objektivne napram vsem organizacijam, posebno če te organizacije sodelujejo pozitivno, pa naj pripadajo katerikoli smeri strokovnega gibanja. V Delavski zbornici za Slovenijo ima sicer Strokovna komisija v upravnem odboru en glas večine, ni pa še s tem rečeno, da mora zbornica usmeriti svoje delovanje samo tako, kakor to želi in ugaja Strokovni komisiji. Svoje zastopstvo imajo tamkaj tudi Narodno-strokovna zveza, Jugoslovanska strokovna zveza in Bernotova skupina. V Beogradu je stvar nekoliko drugačna, ker so registrirane samo one organizacije, ki pripadajo amsterdamski internaciji, medtem ko so komunistične organizacije razpuščene, organizacij drugih smeri pa še ni. Podobno je v Zagrebu, Novem Sadu, Sarajevu in Splitu. Volilni red za zbornice je prikrojen tako, da smejo vložiti kandidatno listo samo one organizacije, ki so registrirane pri Delavski zbornici, četudi te organizacije ne zastopajo večine delavstva.

Zadnjega kongresa Delavskih zbornic v Beogradu so se udeležile vse registrirane organizacije po svojih zastopnikih ter tudi precej zastopnikov raznih sindikalnih organizacij. Beograjski komunisti so prišli v zelo velikem številu ter so nastopali zelo opozicijsko proti večinskim organizacijam, posebno proti tajniku dr. Živku Topaloviću. Dr. Topalović je pristaš amsterdamske internacije, vendar smo vedno priznavali njegove zmožnosti za vodstvo centralnega tajništva. Prepričani smo tudi bili, da je dr. Topalović kot centralni tajnik objektivno ter da bo Delavske zbornice vodil v interesu vsega jugoslovenskega proletarijata in ne samo v interesu posameznih organizacij. Zal, da smo se v tem varali, ko smo prečitali material, kateri je bil predložen delegatom v Beogradu.

Med tem materijalom se nahaja tudi brošura «Radnički sindikati», katero je spisal tajnik beograjske Delavske zbornice Bogdan Krekić, in v kateri se skuša dokazati kot edino pravo sindikalno organizacijo ono, ki pripada amsterdamski internaciji. Prav na netaktn način se označuje v brošuri narodne organizacije «Nacionalne ili žute sindikate» ter skuša dokazati, da so narodne organizacije kapitalistične ter da so člani narodnih organizacij «štrajkbreheri». Na podoben način napada tudi krščanske sindikate.

Pisatelj te knjige bje samega sebe po zobeh, ker v isti brošuri navaja razne sindikalne pravce iz leta 1924. in n. pr. dokazuje, da je v Nemčiji 1.100.000 članov konfesionalnih sindikatov in 1.074.355 raznih drugih, medtem ko je amsterdamskih 4.000.000 članov. O Angliji trdi, da je članov

amsterdamskih sindikatov 4.000.000, raznih drugih 1.188.000. V Italiji je 234.520 članov amsterdamskih sindikatov in nad 2.000.000 drugih. V Češkoslovaški 343.000 članov amsterdamskih sindikatov, drugih pa nad 700.000. V Jugoslaviji 25.600 članov amsterdamskih sindikatov in nad 25.000 članov drugih strokovnih organizacij. Ze te številke dokazujejo, da še daleko ni vsa večina delavstva organizirana v amsterdamskih organizacijah ter se morajo pri objektivni presoji enako upoštevati vse organizacije.

Mi ne bi imeli prav nič proti temu, ako bi izdala to brošuro Strokovna komisija ali katera druga amsterdamska sindikalna organizacija, ki skuša dokazati, da je edino njih organizacija pravilna in kar je smo ob sebi razumljivo, da lahko napada nasprotno organizacijo in skuša dokazati pogrške nasprotnih organizacij. Nikakor pa ne moremo razumeti, da je to brošuro izdalo centralno tajništvo Delavskih zbornic v Beogradu, ker je s tem zagrešilo netaktnost prvega reda. Centralnega tajnika dr. Živka Topalovića smo smatrali do sedaj za objektivnega, ta brošura pa nam dokazuje, da smo se tudi o njem motili. Mi bomo zahtevali zadoščenje za vse žalitve, ki so izšle z denarjem Delavskih zbornic, ker je naš pokret vsaj enakovreden z raznimi drugimi organizacijami, ker je naše udejstovanje v strokovnem gibanju najmanj toli delavsko, kakor delovanje drugih organizacij. Knjiga «Radnički sindikati» je dokaz, da se noče lojalnega sodelovanja ter da se hoče Delavske zbornice izrabljati v politične svrhe. Povedali smo svoje mnenje stvarno in objektivno, če bo potrebno, bomo pa govorili še jasneje. — R. J.

*

Kaj je pri nas mogoče. Imamo zakonske predpise, ki jasno in odločno prepovedujejo zaposlitev tujcev, ako niso res nujno potrebni. In malo je takih mest, kjer bi bil tujec res nujno potreben in bi ne bil nadomestljiv. Ker imamo veliko brezposelnost, bomo odslej priobčevali vsa taka podjetja, ki imajo v službi nadomestljive tujce. V Ljubljani zaposluje «Transformator» na Dunajski cesti kar tri Nemce, ki so tujci. Dva sta inženirja, tretji pa montažni vodja. Ti trije tujci so nadomestljivi, ker ne opravljajo nikakega specialnega posla. In ker imamo pri nas gotovo precej sposobnih in dobro kvalificiranih moči za taka mesta, poskrbimo, da se ti tujci nadomestijo. Sploh se opaža, da so v vseh podjetjih, kjer je ravnatelj Nemeč, nameščajo samo Nemci na vsa boljša mesta. In pri omenjeni tvrdki je ravnatelj tudi Nemeč. Narodno-strokovna zveza hoče tudi na tem polju pričeti resno akcijo in prosi vse podružnice, da ji javijo vsa taka podjetja in vse nadomestljive tujce.

KRANJ. Podružnica Narodno-strokovne zveze je imela v četrtek dne 28. oktobra t. l. članski sestanek, na katerem je poročal centralni tajnik tov. Kravos. Po njegovem poročilu se je izvolil nov odbor, in sicer: predsednik tov. Štefan Galjot; podpredsednik tov. Ivan Podlipnik; tajnik tov. Otmar Zupančič; blagajničarka tov. Mara Pogačnik; odborniki: tov. Franc Jankar, Mici Mežnar, Matevž Ramovž, Marija Švegel; nadzorstvo: Marta Flander in Marija Podlipnik. Podružnica je v živahnem razvoju in vsa znamenja kažejo, da bo kmalu vse zavedno delavstvo v Kranju v svoji organizaciji.

ST. JANŽ NA DOLENJSKEM. V petek dne 29. oktobra nas je obiskal strokovni tajnik Narodno-strokovne zveze iz Ljubljane, tov. Kravos, in nam obrazložil pomen in namen NSZ. Iz njegovega poročila smo si bili takoj vsi na jasnem, da moramo tudi tu čimprej dobiti podružnico te koristne organizacije. Po izvajanju tov. Kravosa smo si izvolili pripravljalni odbor, in sicer: predsednika Ivana Torija, v odbor pa Ivana Kavzerja, Roka Nišana, Jožeta Hika, Franca Kosa in Jožeta Ručmana. Pripravljalni odbor je pridno na delu in pri-

dobiva novih članov. Narodnozavedno delavstvo ve, da je le v organizaciji spas in se zato oklepa svoje zastopnice, svoje NSZ.

LAŠKO. Delavstvo tukajšnje pivovarne je zadela huda katastrofa. Po dolgoletnem službovanju je te dni dobilo delavstvo odpoved, češ, da zanje ni več dela. In tik pred zimo bodo ostali na cesti možje, ki so po 35, 15, 6 in 5 let vestno in marljivo opravljali svoj posel. Pri vsem tem je najhuje to, da so po večini vsi oženjeni in očetje več otrok. Narodno-strokovna zveza je takoj podvzela vse korake, da se nameravana redukcija prepreči, ako bi le mogoče. V soboto dne 30. oktobra se je vršil sestanek, na katerem je bil tudi centralni tajnik tov. Kravos, ki je delavstvu obljubil, da bo centrala zastavila vse svoje sile, da ohrani prizadetim službe. Res nečloveško in nesocialno je, pred zimo odpuščati one, ki so v poletju pripomogli podjetju do velikih dobičkov. Mar ne bi moglo tako podjetje iz dobičkov kriti trenutno izgubo, ko ve, da bo kmalu ravno iste delavce rabilo. Treba bo enkrat res izpregovoriti tudi v tem oziru krepko in resno besedo.

SENOVO. Tukajšnja podružnica je imela v nedeljo dne 31. oktobra članski sestanek, na katerem je poročal tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. V svojem govoru se je dotaknil vseh perečih delavskih vprašanj in žigosal postopanje lažisocialistov-internacionalistov, ki s svojimi večnimi prepiri poslabšujejo delavski položaj. Ob koncu sestanka se je razpravljalo o domačih neprilikah in so se napravili tozadevni potrebni sklepi. Sestanek je zopet pokazal, da je nujno potrebno, da se članstvo večkrat zbere na takih sestankih.

TRŽIČ. Pripravljalni odbor za ustanovitev podružnice NSZ je sklenil, da priredi prihodnji teden sestanek, na katerem bo delegat centrale poročal o nujni potrebi podružnice NSZ za Tržič. Prosimo vse one, ki prejmejo vabilo, da se tega sestanka polnoštevilno udeležijo. Vsi narodnozavedni delavci spadajo v NSZ.

GRAČNICA. Podružnica «Unije» v Gračnici priredi prihodnji teden članski sestanek, na katerem bo poročal delegat centrale iz Ljubljane. Podrobnosti o tem sestanku zvedo člani po vabilih, katere jim bo odbor dostavil. Dolžnost vseh pa je, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Tovariši, pripravimo se za zimsko delo.

VIČ. Narodno-strokovna zveza Vič-Glince-Rožna dolina ima svoj redni mesečni sestanek v sredo dne 10. t. m. in ne v soboto dne 6. t. m., kakor je to bilo do sedaj. V nedeljo dne 24. oktobra je NSZ priredila zabavni večer, katerega čisti dobiček se je izročil županstvu v razdelitev med najpotrebnejše poplavljenec občine. Obisk je bil ogromen. Dne 14. t. m. priredi organizacija v vseh prostorih gostilne «Amerika» «Martinov večer», katerega čisti dobiček je namenjen v prid brezposelnim in balnim tovarišem in naj zato ne bodi nikogar, ki se ne bi udeležil te prireditve. Tovariši in tovarišice vabimo, da se gotovo in točno udeležijo sestanka v sredo ob 20. uri, ki se vrši v lokalu gostilne «Amerika» ob navzočnosti odposlanca iz centrale.

PTUJ. Podružnica narodno-strokovne zveze v Ptujima ima v nedeljo dne 7. novembra t. l. ob 9. uri članski sestanek v posebni sobi gostilne «Društveni dom». Na dnevnem redu je poročilo predsednika, tajnika in blagajnika. Govori tudi delegat iz Maribora. Ker je članski sestanek velike važnosti za vsakega posameznika, je dolžnost, da se istega vsak točno in sigurno udeleži. Obenem naproša blagajnik vse člane in članice, da prinesejo s seboj člansko knjižico, da vpiše blagajnik že vplačano članarino.

PTUJ. Zima je pred durmi. V dolgih večerih bi se lahko marsikaj storilo za povzdigo naše podružnice. Člani in članice, na noge! Prišel je čas dela, čas za izobrazbo našega delavstva. Mnogi še niso člani naše podružnice, ker ne poznajo in ne razumejo delovanja naše podružnice. Potrebna je izobrazba, in podružnica kot taka jim lahko sedaj, ko pridejo dolgi zimski večeri, prireja poučna pre-

davanja. Ni potreba, da pride predavat vsakokrat kdo iz Ljubljane ali iz Maribora, ampak iščimo v svojih vrstah predavatelje, saj jih ne manjka. Pregovor pravi: Kolikor glav, toliko misli. Mnogo nas je skupaj in vsak nekaj ve, bodisi iz lastnih izkušenj ali pa iz knjig. Vsakdo lahko sproži svoje misli na predavanjih, ki bi se vršila dvakrat na mesec ali po potrebi še večkrat.

HRASTNIK. V nedeljo 31. oktobra je sklicala podružnica NSZ v Hrastniku člansko zborovanje v gostilni Senica. Navzočih je bilo nad 30 članov, kar dokazuje prav lep napredek naše organizacije ter je tembolj razveseljivo dejstvo, da so bili navzoči sami rudarji. Če pomislimo, da je bilo pred leti vsako zborovanje narodno-strokovnih organizacij vsled raznih demagogov že v naprej onemogočeno, medtem ko ima danes naša organizacija več članov med delavstvom, kakor pa ostale delavske organizacije. Na zborovanju so bili med drugimi tudi starejši delavci, ki so bili člani po 15 in celo 20 let raznih internacionalnih organizacij, ki so pa končno vendarle spregledali, kje je njih pravo mesto. Zborovanje je otvoril in vodil predsednik podružnice tov. Potrpin, ki je takoj podal besedo poročevalcu predsedniku tov. Rudolfu Juvanu iz Ljubljane. Tov. Juvan je nato zelo obširno poročal o kongresu Delavskih zbornic v Beogradu ter o strokovnem gibanju in delu NSZ. Predvsem je poudarjal potrebo kulturnega dela med delav-

stvom. Prav stvarno je obrazložil razliko med našo organizacijo in drugimi organizacijami. Razvil je načrt podrobnega dela in pozitivnega udejstvovanja na strokovnem polju. Nato se je razpravljalo o nekaterih aktualnih rudarskih vprašanjih ter so stavili delavci razne želje in predloge, na kar je bil sestanek ob najboljšem razpoloženju za NSZ zaključen.

LOGATEC. Podružnica «Unije» priredi v sredo 10. t. m. točno ob pol 8. uri zvečer v gostilni pri Šmucu javno predavanje o prvi pomoči v nezgodi. Predavanje oskrbi Zveza kulturnih društev v Ljubljani. Pozivamo vse člane in ostalo občinstvo, da se tega predavanja polnoštevilno udeleže.

MARIBOR. Narodno-strokovna zveza je tudi pri nas v velikem razmahu. V zadnjem času je pristopilo v organizacijo zelo veliko delavcev. To dejstvo dokazuje, da je NSZ za Maribor nujno potrebna. Vsak teden se vršijo tu informativni sestanki, na katerih se sprejemajo novi člani. Vsi izgledi kažejo, da bo v kratkem v Mariboru igrala NSZ odlično vlogo.

JESENICE. Odbor podružnice NSZ na Jesenicah sklicuje na nedeljo 7. t. m. točno ob pol 10. uri dopoldne v društvenem skupnem lokalu pri gosp. Kobalu na Savi odborovo sejo. Ker je dnevni red zelo važen, je dolžnost vseh bratov odbornikov in njih namestnikov, da se te seje sigurno in predvsem točno udeleže.

Tedenske vesti.

Rojaki!

V petek, dne 12. novembra, je šesta obletnica žalostnega Rapalskega dne. Tega dne je bila sklenjena pogodba, ki je odrgala od nas okrog 600.000 naših bratov v Primorju.

Naša dolžnost je, da se v teh dneh spominjamo bratov in sester pod vladno Italije, ki žive tam v težkem in brezpravnem stanju, in da dvignemo svoj glas proti nekulturnim krivicam, ki jih trpijo ljudje našega rodu pod vladno in pritiskom brezobzirnega fašizma.

Pod vladno italijanskega fašizma je izgubil naš narod vse svoje pravice. Naš jezik je izgnan iz šol, naš tisk se omejuje in uničuje z vsemi sredstvi, naši ljudje se preganjajo; skratka, italijanska vlada izdaja uradne odloke, s katerimi hoče na mah zatreti vsako sled naše kulture in našega jezika, vse, kar si je naš človek tekom stoletij ustvaril z lastno močjo in pridnostjo.

Radi teh vnebovpijočih krivic moramo prav vsi in odločno izjaviti, da svojih zaslužjenih bratov ne moremo in ne smemo pozabiti in da nobena državna meja nima moči in pravice, da bi izbrisala kulturno, narodno, jezikovno in krvno sorodstvo.

Mi vsi smatramo, da krivice, ki jih oficijelna in neoficijelna Italija dela pripadnikom našega naroda v Primorju, niso le krivice, prizadete primorskim Hrvatom in Slovencem, ampak krivice, prizadete celokupnemu našemu narodu.

Radi tega na noben način in nikdar ne moremo priznati prijateljskega sporazuma med državama toliko časa, dokler ne bo Italija postopala napram našim bratom tako, kakor je to dolžnost prosvitljene in kulturne države.

Zato naš narod mirno in dostojanstveno zahteva človeških pravic tudi za svoje neosvobojene brate ter hoče te pravice s svojim neumornim in smotrenim delom tudi doseči.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani prosi vsa kulturna in narodna društva širom domovine, da se s predavanji spomnijo ob priliki rapalskega dne naših zaslužjenih bratov in sester. Kot spominski dan je določena nedelja 14. novembra 1926. Ta dan naj bodo po vsej Sloveniji, tudi v njenih najoddaljenejših gorskih krajih, spominski govori o zaslužjenih bratih in sestrah. Jugoslovenska Matica prosi, da se ta dan priredi v vsej Sloveniji narodna zbirka pod naslo-

vom «dinarski dan». Vsakdo, ki čuti narodno, naj daruje ta dan vsaj en dinar za narodno-obrambne namene. Podrobna navodila slede.

Rojaki! To vam sporoča ob šesti obletnici rapalskega dne Jugoslovenska Matica s prošnjo, da z besedo in dejanjem podprete njeno delo.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

— **Veličanstva.** Nekateri listi so prinesli nekaj kritičnih pripomb o kongresu delavskih zbornic. To je internacionalce zabolelo, ker pač mislijo, da se mora vsak njihov dih smatrati za dih Veličanstva, pred katerim se spodobi se le ponižno prekrizati. Poudarjamo, da internacionalci nimajo monopol na modrost in ker so predrzni, bomo pričeli pripovedovati, kako je ta nedotakljiva «modrost» delavstvu bolj v škodo nego v korist. Kongresa so se udeležili tudi zastopniki NSZ, in ti so v Beogradu sorazmerno več koristnega povedali, kakor vsa dolga legija sodrugov. Le bolj skromno!

— **Nov udarec za javne nameščence se pripravlja.** Sarajevska «Večernja pošta» poroča: Novi državni budžet za proračunsko leto 1927./1928. in pripadajoči finančni zakon se tiskata v sarajevski državni tiskarni. Kakor smo doznali, vsebuje finančni zakon nekoliko presenetljivih odredb, ki se tičejo državnih uradnikov. Dosedanjih 30 let profesorske in učiteljske službe se zviša na 35, a za vse ostale državne uradnike, izvzemši deloma prometno osebje, od dosedanjih 35 na 40 let. Uradniška osebna draginjska doklada bi se imela znižati za 25 do 35, a v nekaterih primerih celo za 50 odstotkov. Pravica do osebne pokojnine bi se dosegla šele z 20 leti službe.

— **Tagore v Jugoslaviji.** Slavni indijski pesnik Rabindranat Tagore obišče tudi Zagreb in Beograd, kjer bo predaval o umetnosti.

— **Zgradba jadranske železnice.** Kapital za zgradbo jadranske železnice so ponudili naši vladi jugoslovenski izseljenci iz Južne Amerike. Jadranska železnica je proračunjena na pet milijard dinarjev.

— **Odkritje Strossmayerjevega spomenika** se vrši v Zagrebu v nedeljo dne 7. novembra. Radićevska in frankovska nestrpnost je preprečila, da bi se udeležila Strossmayerjevih slavnosti vsa jugoslovenska kulturna in narodna društva. Prireditveni odbor je odločil, da pri odkritju spomenika

lahko nastopi Hrvatski Sokol korporativno, dočim naj Jugoslovenski Sokol pošlje le deputacijo. Razumljivo je, da se je Jugoslovenski Sokol odzval na to žalitev s tem, da se sploh ne udeleži odkritja spomenika.

— **Odgodena stalnost železničarjev.** Navzlic protestom strokovnih organizacij so radićevci in radikali sprejeli v sekciji za pretres zakonskega načrta o podaljšanju stalnosti prometnega osebja predlog prometnega ministra, da se odgodi stalnost železničarjev. Člen 205. zakona o prometnem osebju se glasi odslej: V času do 1. septembra 1929. lahko prestane služba ter se državni prometni uslužbenci smejo premeščati tudi mimo pogojev, ki so določeni po zakonu o državnem prometnem osebju od 28. oktobra 1923.

— **Potrditev trboveljskega župana.** Po časopisnih vesteh se je politična uprava odločila, da potrdi izvolitev g. Ignacija Sitarja za župana v Trbovljah.

— **Povišanje poštne v novembru.** Za cel mesec november je povišana poština za vse pošiljke za približno 50%. Pribitek gre v korist fonda za poplavljenice. Povišanje se bo izvršilo na ta način, da se bodo smele v novembru rabiti le znamke s pretiskom + 25 p, + 50 p, + 1 Din itd. Kdor piše n. pr. pismo v Jugoslaviji, bo nalepil nanj znamko za 1 Din, ki pa bo imela pretisk «+ 50 p» in bo veljala zato 1-50 Din; za razglednice bo potrebna znamka za 50 p, ki pa bo tudi imela pretisk «+ 50 p» in bo torej veljala 1 Din. Vse pošiljke se torej frankirajo enako kakor doslej, vendar pa se smejo porabljeni le pretiskane znamke, ki stopijo v veljavo 1. novembra in ostanejo v prometu do 30. novembra.

— **Tajnik centrale delavskih zbornic v Beogradu** dr. Živko Topalović je imenovan za tajnika mednarodnega urada dela v Zenevi.

— **Poštna statistika.** Glasom statističnih podatkov poštnega ministrstva je v naši državi leta 1925. skupno 3256 poštne uradov, in sicer: državnih nerernih 586, erarnih 995, sezonskih 3, ambulantskih 122. Pomožnih pošt: nabiralnic 215, podnabiralnic 35, poštarnic 94, agencij 58 in občinskih 1415. Državne pošte so nameščene v 111 državnih, vse ostale v privatnih poslopih. Pri pošti je zaposlenih skupno 11.259 uslužbencev, in sicer 4965 uradnikov, 31 poštno-administrativnih odpravnikov, 244 pomočnikov, 1984 zvaničnikov, 2110 služiteljev, 381 dnevničarjev, 28 pomožnih poštarjev, 349 poštne sprevodnikov, 450 pismoš, 608 poštnehih zakupnikov in 109 poslovodij. V rednem poštnehi prometju je bilo leta 1925. prepeljanih 157.620 potnikov. Poštnehi pošiljke je bilo leta 1925. skupno 238.102.823. Denarne pošiljke so dosegle znesek 3 milijard dinarjev. Poštnehi znamke se je prodalo za 245 milijonov. Celokupni dohodki poštne uprave so znašali 315.567.018 Din, izdatki pa 308 milijonov 226.750 Din.

— **Okrožni urad za zavarovanje delavcev** opozarja na dejstvo, da se v zadnjem času pojavljajo sumljivi elementi pri delodajalcih in pod pretvezo, da so uradovi nameščenci, inkasirajo zavarovalne prispevke. Delodajalci se ponovno obveščajo, da posedujejo vsi uradovi nameščenci, katerim je poverjen inkaso prispevkov, uradno pooblastilo, veljavno za vse območje pristojne ekspoziture, in uradno legitimacijo s fotografijo. V sumljivih primerih naj zainteresirani zahtevajo predložitev navedenih pooblastil, do se obvarujejo škode. Osebe, ki se ne morejo zadostno legitimirati, je izročiti oblastem.

— **Odlikovan jugoslovenski umetnik.** Na svetovni razstavi v Filadelfiji je razstavil svoje umotvore tudi kipar Ivan Meštrović. Jurija mu je priznala zlato kolajno.

— **Udarec invalidom.** «Politika» piše, da so dobile finančne uprave od ministrstva financ ukaz, s katerim se ustavlja invalidnina vsem invalidom, ki imajo mesečno 92-50 Din plače ali penzije. Onim invalidom pa, ki plačajo več kot 20 Din osebne davka, se invalidnina zniža za polovico. — Zopet en nesocialni čin RR-režima več!

— Enoten zakon o mestnih hranilnicah pripravljajo trgovinsko ministrstvo v zvezi z ustanovitvijo Zveze mestnih hranilnic v Jugoslaviji.

— Likvidacija davčnih uradov. Ministrstvo finance je odredilo, da se likvidira 18 davčnih uradov v Bosni, Črni gori in Srbiji, ker so tako malo nabrali davkov, da niso bili kriti niti upravni stroški. V Sloveniji iz tega vzroka pač ne bodo ukinjali davčnih uradov!

— Trust producentov žita se snuje med producenti Avstralije, Argentinije, Zedinjenih držav in Kanade.

— Stanje bolnikov v naših bolnicah. Po uradnih podatkih je bilo prejšnji teden v bolnicah Slovenije 2941 bolnikov, in sicer: v splošni bolnici v Ljubljani 540, v bolnici za ženske bolezni 120, v bolnici za duševne bolezni na Studencu 412, v blaznici-hiralnici v Ljubljani 266, v javnih bolnicah v Mariboru 292, v Celju 211, v Brežicah 85, v Slovenjgradcu 77, v Murski Soboti 88, v Ptuj 46, v ptujski hiralnici 120, v vojaški hiralnici 179, v ženski bolnici v Novem mestu 50, v bolnici v Kandi 60, v Krškem 59 in v Čakovecu 79.

— Veliki viharji so divjali v Sloveniji od petka na soboto pretekli teden. Veter s hitrostjo 25 do 30 m na sekundo je ruval drevesa in trgjal strehe raz hiš. Viharjem so sledili nalivi. Vse vode so silno narasle. Od Zaloga naprej je Sava posebno močno prestopila bregove in poplavlila okolico. V Kranju je voda uničila elektrarno. Od Preddvora do Jezerskega je odnesla Kokra 8 državnih in 14 občinskih mostov. Zelo je trpela tudi Savinjska dolina.

— «Mladi junak», zabavni in poučni list za mladino. Vsebina 3. številke (za november): Kaj bomo delali v novembru? — Albin Čebular: Biseri (nadaljevanje). — Albin Čebular: Polček in Pikapolončica (nadaljevanje). — Mirko Kunčič: Črna žalost. — Mirko Kunčič: Zalostne sanje. — Albin Čebular: Na vseh vernih duš dan (pesem). — Mirko Kunčič: Teško breme (pesem). — Theofontes: Delo hudobnega Furiohibe (nadaljevanje). — Mirko Kunčič: Na Martinovo. — Albin Čebular: Kateri so mladi junaki (pesem). — Delo malih. — Zbrana zrnca. — Po svetu. — Tebi na pot. — Pisma mladih junakov. — Za razvedrilo. — Naše slike. — Starši, ali ste že pisali svoje male med «mlade junake» in «junakinje»? Ali ste jih že naročili na ta lepi poučno-zabavni list? Stane malenkost 10 Din letno in se naroča pri upravi: Ljubljana, Poljanski nasip št. 10.

— Razveljavljena smrtna obsodba. Pred mariborsko poroto je bil vsled umora na smrt obsojen Janez Pečovnik. Stol sedmorice v Zagrebu je razveljavil rabsodbo in odredil ponovno razpravo.

— Železniška nesreča. Na progi Ugljevik—Modrinja je skočil s tira tovorni vlak. Pri tem sta se smrtno ponesrečila vlakovodja Dušan Kostič in kretničar Dušan Rodič; trije železničarji so bili težko ranjeni.

— Rekord. Avijatika Coste in Rignot sta preletela daljavo 5500 km, ne da bi se enkrat ustavila.

— Defraudacija. V Osijeku sta bili aretirani Darinka Maletić in Ivanka Jančar, kolodvorski blagajničarki, ker sta pomeverili 43.000 dinarjev državnega denarja.

— Ukradeni mobilizacijski načrti. Iz poljskega vojnega ministrstva v Varšavi so tatovi odnesli tajne mobilizacijske načrte.

— «Ljubljanska posojilnica», registrirana za druga z omejeno zavezo, katere predsednik je bil Anton Pesek, je prišla v konkurz.

— Nadzor lekarn. Minister za narodno zdravje je odredil, da se odslej pogosto in najstrože nadzirajo lekarne, ker se nekatere izmed njih niso ravnale po zakonitih predpisih.

— Potniški vagoni. V delavnicah državnih železnic v Mariboru in Ljubljani je popravljenih 3395 potniških vagonov, ki jih sedaj izroče v promet.

Dopisi.

LITIJA. Prejšnji teden je tudi nas obiskala povodenj in poplavlila vso novo stanovanjsko kolonijo predilnice, tako, da smo morali napraviti zasilne brvi in poti. Kakor hitro je voda zalila vse vrtove, se je pričelo delo, katerega je vodil sam ravnatelj ing. Preiss. Škode je precej napravilo, posebno še, ker je marsikomu pobralo vse, kar je imel namenjeno za zimo. — V petek dne 5. t. m. se je vršilo pri nas predavanje o socialnem zavarovanju. Predaval je tov. dr. Bohinjec, ravnatelj OUZD. iz Ljubljane. Več o tem predavanju sporočimo prihodnjič. — Drugače pri nas vse po starem. Podružnica NSZ deluje pridno in se nje vrste širijo.

JESENICE. Ne le v okolici, temveč tudi v našem industrijskem centru je zadnja poplava v petek 29. oktobra zvečer povzročila med ljudstvom veliko paniko. Delavci, stanujoči v novo zgrajenih barakah v Kurji vasi, so bili, ker jim je voda obkolila domove, v največjem strahu in obupu. Dež

je lil neprenehoma kakor iz škafa. Na pomoč so prihiti na poziv tovarniške sirene gasilci, orožniki in ostalo prebivalstvo. V najhujšem dežju so vlačili drevje, da bi na ta način zagradili pot valovom Save. Toda vse to ne bi bilo mnogo pomagalo, ako ne bi ponehalo deževati, na kar je voda takoj znatno upadla. Druge večje škode ni kot ta, da se je ubogim delavcem pokvarilo pohištvo, katerega so iznosili iz barak v strahu, da voda ne bi odnesla barak. Poleg vsega tega so še nekateri nepoštenjaki odnesli tem revežem marsikateri predmet, kateri ni bil zastražen od ljudi. Sramota! Toda upamo, da vrlo jeseniško orožništvo v najkrajšem času izslediti te brezsrčneže. Voda pa ni prizanesla tudi že itak ubogi polčuvajnici na Hrušici. Izginila je in poleg nje tudi precej lep del rodovitne zemlje, kakor tudi most. Sava je nosila s seboj raznovrstni material: hlode, drva, okna in temü slične predmete. Prizanesla pa ni tudi Javornškemu mostu, ki je izginil v valovih peneče se Save.

Pogovor o tem in onem.

Most, postavljen v šestih urah.

Na železnični progi Ferrara—Rimini v Italiji so v prisotnosti velikega števila zastopnikov vlade in tehničnega sveta postavili preko reke Reno v šestih urah most, ki tehtata preko 1000 ton in katerega edini obok meri 152 metrov. Projekt je izdelalo in vodilo delo osrednje železniško ravnateljstvo v Rimu. Delavci so morali delati v hudem nalivu. Kakor hitro je bil most dovršen, sta peljali preko mosta dve težki lokomotivi z veliko hitrostjo. In tako je bila v šestih urah dovršena nova zveza med italijansko provinco Emilia in Romagna. — Dobro bi bilo, če bi se tudi naši železniški tehniki, še bolj pa naši parlamentarci kaj naučili od ameriškega delovnega načina, katerega sedaj že, kot vidimo, uspešno posnemajo Italijani.

Zlorabljanje krasne gluhoneme deklice.

Pred nedavnim je izginila v Znojmu na Češkem krasna gluhonema deklica, kar je povzročilo v mestu in okolici razumljivo razburjenje. Nikdo ni vedel, kam da je deklica izginila in vse poizvedovanje policije in drugih uradov je ostalo brezuspešno. Toda nikdo ni slutil, kaj bo odkrilo poizvedovanje po izginuli gluhonemi krasotici. In niti ni nikdo slutil, kako zločinsko gnezdo se skriva v sami sredini mesta.

Znojmska policija je že nekaj tednov obračala svojo pazljivost na hišo nekega steklarja, katero so obiskovali različni gospodje ob nočnih urah. Mislila je, da gre za kakšno prikrito hazardno igralnico. Napravila je nenadno hišno preiskavo, ki je prinesla velikansko presenečenje. Dom steklarskega mojstra je bil prav za prav javna hiša, kjer je bila uboga gluhonema deklica na milost in nemilost predana razvratnim strastem znojmskih lahkoživcev. Razumljivo je, da je steklar z njo zaslužil lepe denarce. V njegovem domu so se vršile ogabne orgije, pri katerih je bila gluhonema krasotica primorana za denar prodajati svoje telo. Steklarjev dom je postal med lahkoživci kmalu znan kot hiša, kjer se za denar vse dobi. V tej čudni hiši so se sestajali znojmski gigerli in za drag denar zlorabljali nedolžno dekličje telo. Toda zločinskemu steklarju to še ni zadostovalo. Medtem ko so se gostje opajali v razgreti in razbesnjeni strasti, je «gostitelj» pregledoval njihove žepce in pobiral iz njih denarne listnice. Telo gluhoneme dekleta mu je torej prinašalo dvojni dobiček.

Policija je vso čedno družbo, ki jo je našla v brlogu, predala znojmski okrajni sodniji, ubogo deklico pa njenim staršem.

Konec nagote.

Berlinski poznavalec gledališča je napravil študijsko potovanje v New York, London, Pariz in je po svojem povratku izjavil v razgovoru s časopisnim poročevalcem: Nagote na odrih gledališča je konec. Povsod, kamor sem prišel, sem opazil, da ostajajo gledalci pri nastopanju nagih žensk popolnoma brezbrizni. V bodoče bodo imele plesalke po vsem svetu dostojne obleke, toda bati se je, da bo vsled tega več besedila in da bo to besedilo mnogo bolj svinjsko kot je nagota.

Tudi na ostalih evropskih odrih se more opaziti, da nagota ne vleče več tako kot prej in da nima nobenega posebnega vpliva na uspeh predstave. Temu ni vzrok samo današnja njena vsakdanost, temveč tudi in predvsem v tem, da povzročuje preveliko enoličnost in siromašnost v scenah, katero so prej oživljale raznobavne obleke. To, da bi vsled tega nagota tako brzo izginila iz odrov, pa vendar ni povsem verjetno. Za gledališče ima nagota namreč prav isti pomen kot odstranitev dekoracij: je strašno poceni in izdatno znižuje finančne izdatke gledališkega podjetja. Kako naj bi si ji ravnatelj odrekli, ko jim pa toliko nese. Male cunje, s katerimi se pokrijejo prsa in boki stanejo prav toliko, kakor odrezki za obleke punčk in kar se pri tem prihrani, se žepu zelo lepo prišteje. Dekleta pa imajo pri vsem tem manj dela s preoblečenjem.

Zabavni kotiček.

Obisk. Sluga: «Neki gospod je zunaj in obžaluje, da vas nadleguje ter vam pošilja ta-le račun.» — Gospod: «Kar povejte mu, da me njegov obisk prav nič ne nadleguje, nasprotno, da me veseli, če me bo še enkrat obiskal.»

Še boljše. Trgovec: «Česa želite?» — Mladenič: «Prosim vas, ali ne rabite morda pomočnika?» — Trgovec: «Ne! Jaz opravi vse delo sam.» — Mladenič: «Saj ravno to bi bilo nekaj zame.»

Pozornost. Obiskovalec: «Ali je gospod ravnatelj doma?» — «Ne, že dva meseca spi večno spanje.» — «A, tako — no potem ga pa ne bom motil.»

Nezanesljiv dolžnik. Mlad trgovec pride k staremu sameu, da naj mu za nekaj dni posodi 5000 dinarjev. «Tukajle jih ravno imam,» pravi stari in položi predenj kupček stotakov. Mladi jih vzame, vtakne v žep, se zahvali in hoče oditi. — «Dovolite, prosim,» zakliče stari in stegne roko. Mladi, misleč da hoče stari denar še enkrat prešteti, mu vrne kupček. Toda stari prebrisaneec mu pravi: «Kdor tako lahko miselno jemlje denar, ne da bi vedel, koliko prav za prav vzame, ta ne misli resno na vračilo. Jaz pa nimam denarja za razmetavanje.»

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Še enkrat se obrne k Piffu, ki nemo, toda z napeto pozornostjo pazi na vsak gibljaj strašnega moža.

«Podarim ti tvoje bedno življenje, katero boš itak končal na vislicah, če mi pokažeš skrivališče, kjer se skrivata tvoji gospodarici.»

Irec zmaje žalostno z rameni.

«Ne vem zanj, vaša milost, res ne vem, kje se nahaja.»

Mož s krinko se dvigne in odide iz celice, uvidevši, da Piff res ne ve za skrivališče ter da ne more od njega nič več zvedeti. S hitrimi koraki se napoti v kabino poleg strojnice, kjer že čakajo nanj njegovi ljudje, pripravljeni za odhod. Hitro si izbere trojico najbolj drznih mož, na podmornici ostalim ukaže največjo čuječnost, potem pa odide s podmornice, ki se kaj kmalu zopet potopi na dnu vode.

Ura je odbila že polnoči, ko je mož s krinko v spremstvu svojih spremljevalcev dospel na vrh brega. Še enkrat se ozre na Ellenin grad, potem pa se hitrih korakov napoti proti gorovju.

Novi naklepi obeh pustolovk.

Manuela je bežala, kolikor so ji moči dopuščale. Svoj divji beg je šele zmanjšala, ko je dosegla temno grapo, katerih je kar mrgolelo v tej gorati pokrajini.

Tedaj pa naenkrat zavije Manuela v eno stranško grapo ter s pospešenimi koraki hiti naprej. Iz precejšnje daljave zapazi luč, ki prihaja iz že napol razpadle kočice. Pred to kočico obstane Manuela vsa zasopljena. Trikrat potrka z roko na zastrto okno, skozi katero se le medlo vidi odsev luči. Tedaj je slišati korake. Vrata se odpro, in glas stare ženske začudeno odmeva v temno noč:

«Kdo je zunaj!»

«Manuela pl. Santos!»

«Kaj — ali je mogoče?» Presenečena starka skoro omahne nazaj. Toda Manuela je že poleg nje, — z ropotom se zaprejo škripajoča vrata.

«Ali je moja prijateljica tukaj?»

«Seveda, seveda, draga gospodična, le idite z menoj, oh, kako bo vesela milostiva gospodična!»

Lepa Španjolka stopi v ozko, zaduhlo sobo, v kateri je stalo nekaj starega pohištva. Ne da bi se obrnila, se približa Manuela zadnji steni, kjer stoji precej velika omara, ter se krepko upre v njo. Takoj se omara odmakne, — stala je na kolescih, — prikažejo se vrata.

«Omaro postavite zopet pred vrata, zasledujejo nas, to pot še bolj kot doslej!» šepne Manuela starki, ki se pomenljivo zareži. Manuela se hitro splazi skozi skrita vrata.

Glasi vzklik začudenja ji zadoni nasproti. V skriti sobi, ki je dokaj bolje opremljena, sedita Tereza in njena sobarica.

Vzkliki začudenja se večkrat ponove, ko smukne Manuela v sobo, kot da menita, da stoji pred njima njen duh.

«Jaz sama sem, Tereza, se pač nisi nadejala, da me še kdaj vidiš živo?»

Tereza potegne ubeglo Manuela k sebi na divan.

«Manuela, odkod prideš? Kako si se rešila? Mislila sem, da si padla Jaku v roke, in sem ravnokar hotela vse potrebno ukreniti, da te osvobodim.»

«To bi mi bilo prav malo koristilo,» odvrne Manuela, ki docela izmučena sedi na divanu.

«Malo, o ne, saj vendar veš, da poznam skrivnost tajinstvenega moža. Zvedela sem, da je Beatrico Hudson prinesel živo nazaj zakrinkan mož, in ko sem prišla domov, te nisem več našla.»

Tereza je lagala, kar je storila z dobro preračunanim namenom, kajti Manuela nikakor ne sme zvedeti, da jo je njena prijateljica strahopetno prepusila njeni usodi:

«Ali veš, kje sem bila?» vpraša sedaj Manuela.

«Ne, ne!»

«Na podmornici, kot jetnica tvojega izvoljenca!»

«Nemogoče!»

«In vendar, Tereza! Pobegnili sem s pomočjo enega njegovih ljudi, katerega sem s svojo lepoto omamila, da je pozabil na svojo dolžnost.»

«Ni mogoče!»

«Da, da, četudi se ti vse skupaj zdi pravljica. — Sicer je pa Piff še tamkaj, tako mi je vsaj rekel tajinstveni mož, pred katerim sem imela grozen strah!»

«Ti si govorila z njim?»

«Da, Tereza, sploh se je pa tvoj ljubimec zelo izpremenil. Saj si mi vendar pravila, da ima samo brke, kajne?»

«Da, docela prav!»

«Sedaj pa ima brado, — sploh pa mora biti zelo krasen mož.»

«Da, tak je tudi,» dilne Tereza: «on je lepši kot vsi, ki sem jih kdaj videla, in ljubim ga strastno. Toda Manuela,» nadaljuje Tereza glasno, «jaz mislim, da je imel tajinstveni mož najbrže le ponarejeno brado!»

«Ne, brada ni bila ponarejena!»

«Tako, no, potem si je pač pustil rasti brado, da bi ga ne bilo mogoče tako lahko spoznati!»

«Grozno je moral biti razkačen, njegove temne oči so žarele kot ogenj, ko mi je naznanil, kako strašna smrt me čaka.»

Tereza se nasmehne.

«Da, tak je, strašen človek, takega moža, hočem imeti ter mu biti vredna družica.»

«On te sovraži!»

«O ne, Manuela, njegova jeza se bo poglobila, čim me dodobra spozna. Še nekaj mesecev, potem bo pozabil na svojo blondinko!»

Manuela pripoveduje sedaj, na kak način je pobegnila. Tereza z napeto pozornostjo posluša njeno pripovedovanje.

«To si pametno storila; moža, ki ti je pomagal pri pobegu, nisi smela semkaj pripeljati, ker bi bil za naju le nova nevarnost. Ha, rada bi videla obraz moža s krinko, ko se vrne ter te več ne najde na podmornici. Kako bo besnel, če pogreši tvojega rešitelja. Toda to mi je prav po godu, ker hočem, da prične dvomiti o svoji nezmotljivosti in o svoji sreči, potem šele napoči čas, ko bo razleknil svoji roki, da me objame.»

«Morda se pa motiš, Tereza?»

«Nikakor ne, imam moč, pa se je bom poslužila. Toda sedaj mi povej, kje se nahaja ladja, poslati hočem tja majhno sporočilo, ki naj tudi Piffu pripomore do prostosti.»

«Za božjo voljo, ne stori tega, Tereza! Prepusi Piffa njegovi usodi, midve ga vendar ne moreva rešiti!»

«No, to stvar si bom še resno premislila. Predvsem moram sedaj preskrbeti, da pride najina v najeti hiši, kjer naju je presenetil s svojimi ljudmi tajinstveni mož, zaostala prtljaga na tak kraj, odkoder jo moreva zlahka dobiti. Ta posel bo že prevzela najina sedanja zavetnica, saj izvrši vse za denar!»

«Gotovo, Tereza.»

«Oh, ti si bila na podmornici, ali si videla njene kapitana?»

«Ne, le ozko celico, ki je bila moja ječa,» odgovori Manuela, ki se pri misli na komaj prestani smrtni strah trese po vsem životu.

«Veš, Tereza, tvojega strašnega ljubimca bi pač ne mogla vzljubiti, hu, iz vsake njegovih besed diha smrt in pogin!»

«To se bo vse izpremenilo!»

«Ampak tukaj nikakor ne moreva ostati, Tereza, saj je Piff vse priznal. Mož s krinko ve, da sem pahnila Beatrico Hudson s sani. Tudi zadeva s pšico mu je znana. Sedaj za naju pač nima nobene pomena, da še dalje ostaneva na Škotskem!»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
(odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke
Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega naj
bo jše je švicar-
ski pletilni stroj
„Dubied“

**Naročajte
in
zahtevajte
Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palčke,
modno blago, toaletne potreb-
ščine, jedino orodje ima v bo-
gati izbiri in po najnižjih cenah
edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWER

15 letna garancija
šivalni stroji za šivilje, krojače, čev-
ljarje in za vsak dom. Preden nabavite
stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK
L. BARAGA

Selenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.